

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Institute of Economics and Social Sciences

Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meetme 1.8 Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur toetuse saamise kriteeriumites majanduslike näitajate lisamise vajalikkuse väljaselgitamine ja kriteeriumite väljatöötamine

Teostaja:

**Eesti maaelu arengukava 2007-2013 1., 3. ja 4. telje
püsihindaja**

Maamajanduse uuringute ja analüüsi osakond

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Eesti Maaülikool

Tartu 2011

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Metoodika.....	4
2. Meetme 1.8 sihtgrupp ja sihttasemed	5
2.1. Sihtgrupp	5
2.2. Sihttasemed.....	7
3. Investeeringud maaparandussüsteemidesse.....	10
4. Kasusaajad.....	13
4.1. Maaparandusühistud.....	13
4.2. Ettevõtjad.....	17
4.3. Investeeringuobjektide edasise kasutamise kulukus ning sellest tulenevate kohustuste seadmise vajalikkus	20
5. Maaparandusühistute investeeringute elluviimine	22
6. IV taotlusvooriga toimunud muutused hindamissüsteemis.....	23
7. Ettepanekud hindamissüsteemi parendamiseks.....	25
Kokkuvõte	27
Lisad	29

SISSEJUHATUS

Eesti maaelu arengukava 2007–2013 (edaspidi MAK) esimese telje „Põllu- ja metsamajanduse infrastruktuuri“ meetme (edaspidi meede 1.8) püsihindamist teostab Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituut. Vastavalt Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 86 lõike 1 kohaselt kehtestavad liikmeriigid püsihindamise süsteemi, mida vastavalt Põllumajandusministeeriumi volitusele teostab MAK 2007–2013 raames Eesti Maaülikooli Majandus- ja sotsiaalinstituut. Püsihindaja tegevus on määratletud põllumajandusministri 7. jaanuari 2009. a määrusega nr 3 „Eesti maaelu arengukava 2007–2013 seire ja hindamise kord“. Käesolev uurimistöö on teostatud 2010. aasta hindamisplaani alusel eesmärgiga parandada meetme rakendamist (eelkõige taotluste hindamist).

Meede 1.8 kuulub MAK 2007–2013 1. telge. Meetme eesmärk on põllumajandus- ja erametsamaal kuivendussüsteemide toimimisvõime säilitamine, põllumajandus- ja erametsamaale juurdepääsu parandamine ja metsatulekahju ennetamine. Meetme alusel saavad toetust taotleda põllumajandusega tegelevad ettevõtjad, erametsaomanikud ja metsaühistud ning maaparandusühistud.

Meetme 1.8 taotlusvoorud on olnud avatud neli korda:

- 1) 03. detsember 2007 – 17. jaanuar 2008;
- 2) 01. oktoober – 22. oktoober 2008;
- 3) 14. september – 02. oktoober 2009;
- 4) 06. oktoober – 18. oktoober 2010.

Edaspidi nimetatakse vastavalt I taotlusvoor, II taotlusvoor, III taotlusvoor ja IV taotlusvoor.

Käesolev uurimistöö on teine meetme 1.8 tulemusi kajastav dokument, milles keskendutakse meetme eesmärkide täituvuse analüüsile ja hindamissüsteemi muutmise vajaduse määratlemisele. Uuritakse, kas meetme 1.8 toetuse saamise kriteeriumites peaks olema nõuded taotlejate majandusnäitajatele.

Esimeseks analüüsiks on 2010. aasta esimesel poolel valminud „Eesti maaelu arengukava 2007–2013 1., 3. ja 4. telje püsihindamise 2009. aasta aruanne“. Dokument sisaldab muuhulgas meetme 1.8 taotlusvoorude ülevaadet, toetuse saajate investeeringute, tegevusaja, müügitulu ja töötajate arvu analüüsi.

Käesoleva uuringu eesmärgid on järgmised:

- 1) hinnata sihttasemete täituvust;
- 2) analüüsida sihtgruppe ja kasusaajaid;
- 3) anda hinnang majandusnäitajatele ning nende hindamiskriteeriumina kasutamise võimalustele ja vajadustele.

Käesoleva uurimistöö koostasid EMÜ majandus- ja sotsiaalinstituudi maamajanduse uuringute ja analüüsi osakonna töötajad: Sirje Simmo, Mati Mõtte ja Toomas Kangur.

1. METOODIKA

Meetme 1.8 rakendusanalüüsi koostamisel kasutati seisuga 10. jaanuar 2011. aastal olemasolevate taotlejate ja toetuse saajate andmeid. Analüüsitavad andmed koosnesid PRIA poolt esitatud meetme 1.8 seirekoondtabelis kokkulepitud Euroopa Komisjoni poolt püstitatud kohustuslikest väljundnäitajatest ja püsihindajate poolt kogutud siseriiklikest väljund- ja tulemusnäitajatest. Püsihindajate poolt kogutud näitajad pärinesid toetust taotlenud isikute taotlustest, Põllumajandusministeeriumi ja PRIA veebilehelt, Põllumajandusameti veebilehelt, äriregistri ja FADN andmebaasist.

Uurimistöö viidi läbi kabinetuuringuna, kuna täiendavat küsitlust ettevõtjatele algandmete täiendamiseks ei teostatud.

Analüüsil kasutatavad spetsiifilised jaotused, sh loendamine, koondamine ja üldistamine, on täpsemalt selgitatud iga analüüsitava teema kirjelduses.

Põhiliselt kasutatakse järgmisi jaotusi:

- 1) taotlusvoorude alusel;
- 2) esitatud taotlused, toetuse saajad ja toetuse mittesaajad;
- 3) juriidilise vormi järgi.

Analüüsis kasutatakse järgmisi lühendeid:

MAK – Eesti maaelu arengukava 2007–2013 rakendamisperiood;

PRIA – Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet;

MPÜ – maaparandusühistu;

MÜ – metsaühistu;

MTÜ – mittetulundusühing;

FIE – füüsilisest isikust ettevõtja;

AS – aktsiaselts;

OÜ – osaühing;

TÜ – tulundusühistu.

2. MEETME 1.8 SIHTGRUPP JA SIHTTASEMED

2.1. Sihtgrupp

Meetme sihtgrupi moodustavad maaparandusühistud, metsandusühingud, erametsaomanikud, põllumajandustootjad ja mittetulundusühingud. Neljas taotlusvoorus on esitatud kokku 332 taotlust (tabel 1).

Tabel 1. Toetuse taotlejate taotluste arv ja juriidiline vorm nelja taotlusvooru lõikes

Voorud	AS	MPÜ	FIE	MÜ ja MTÜ	OÜ	TÜ	Kokku
I taotlusvoor	2	39	43	3	22	0	109
II taotlusvoor	1	38	14	6	18	1	78
III taotlusvoor	0	53	6	6	2	0	67
IV taotlusvoor	1	56	10	0	11	0	78
KOKKU	4	186	73	15	53	1	332
Erinevaid juriidilisi isikuid KOKKU	4	126	63	12	39	1	245

Enim taotlusi on esitatud MPÜ-de poolt – 186 taotlust. MPÜ taotluste arv moodustab 56% kogu taotluste arvust. Põllumajandustootjad ja metsaomanikud, kes tegutsevad ettevõtlusvormide all nagu FIE, AS, OÜ, TÜ esitasid kokku neljas taotlusvoorus 131 taotlust (39% kogu taotluste arvust). Kõige esindatum juriidiline vorm ettevõtjatel oli FIE. MÜ-sid ja MTÜ-sid, mis ei olnud MPÜ-d, oli kokku 15 (5%).

Neljas taotlusvoorus esitati 245 erineva taotleja poolt 332 taotlust. Seega 87 taotlust esitati kas kordus- või lisataotlusena. Kordustaotluse puhul on tegemist samasisulise taotluse uuesti esitamisega (nt eelneva negatiivse otsuse tõttu). Lisataotluseks loeti uurimistöös toetuse saaja poolt esitatud järgmist taotlust teistele investeringutele. Taotlejatest 5% taotlesid toetust neljast taotlusvoorust, 3% kolmest voorust ning 14% kahest voorust, ülejäänud 78% taotlesid toetust ühes taotlusvoorus. Perioodil 2007– 2010 oli 245 taotlejast 55 korduv- ja lisataotlejat, kes esitasid kokku 87 korduv- ja lisataotlust. Korduv- ja lisataotlejate hulka saab hinnata mõõdukaks (22%).

Korduv- ja lisataotluste esitajatest 69% moodustusid MTÜ-d ja MPÜ-d ning 31% muude ettevõtlusvormide alla kuuluvad isikud.

Järgnevalt analüüsime toetuse saamise tõenäosust seoses ettevõtlusvormi ja juriidilise vormiga (tabel 2). Neljanda taotlusvooru toetuse saajaid ei ole seisuga 10.01.2011. a määratud, mistõttu tabel 2 ei sisalda IV taotlusvooru andmeid.

Kolme taotlusvooru 254 taotlusest sai heakskiidu 184 taotlust, mis annab kolme taotlusvooru keskmiseks toetuse saamise osatähtsuseks 72%. Taotlusvoorude võrdluses (ajalises järjestuses) on nimetatud näitajad 94%, 55% ja 56%. Heakskiidetud 184 taotlusest oli MPÜ taotlusi 108 ehk 58%, MTÜ-de taotlusi 4 ehk 2% ja ettevõtjate taotluste osakaal oli kokku 39% ehk 72 taotlust.

Tabel 2. Toetuse saajate taotluste arv ja juriidiline vorm kolme taotlusvooru lõikes

Voorud	AS	MPÜ	FIE	MÜ ja MTÜ	OÜ	TÜ	Kokku
I taotlusvoor	2	38	40	3	20	0	103
II taotlusvoor	0	33	3	0	7	0	43
III taotlusvoor	0	37	0	1	0	0	38
Kolme vooru heakskiidetud taotluste arv KOKKU	2	108	43	4	27	0	184
Erinevaid toetuse saajaid KOKKU	2	82	43	3	23	0	153
Kolme vooru taotluste arv KOKKU	3	130	63	15	42	1	254
Erinevaid ettevõtjaid kolme taotlusvooru taotlejate hulgas KOKKU	3	92	58	12	34	1	200

Võrreldes taotlemise osatähtsusega on suurenenud MPÜ-de taotluste osatähtsus toetuse saajate hulgas 58%-le. Seega on muutus olnud kaks protsendipunkti. MTÜ-de osakaal on vähenenud 5%-le ja MÜ-de osatähtsus 2%-le ning samale tasemele on jäänud ettevõtjate osatähtsus (39%). Sellest tulenevalt on mõningane eelis toetuse saamisel MPÜ-del. MTÜ-d ja MÜ-d on oluliselt väiksema konkurentsivõimega. Selgema eelistuse väljatoomiseks analüüsiti II ja III taotlusvooru tulemusi, mille toetuse saamise osatähtsus keskmiselt kõigi taotlejate kohta jäi võrreldavale tasemele (55-56%).

II ja III taotlusvooru heakskiidetud taotluste arv kokku oli 81. MPÜ-de osatähtsus 70 heakskiidetud taotlusega oli 86%, ettevõtjate osatähtsus 10 heakskiidetud taotlusega oli 13% ja MTÜ-de ja MÜ-de üks heakskiidetud taotlus moodustab 1%. Samad näitajad II ja III taotlusvooru kõigi taotluste arvust (145) on: MPÜ taotlusi 91 ehk 63%, ettevõtjate taotlusi 42 ehk 29% ja MTÜ-de taotlusi 12 ehk 8%. Võrdlusest selgub, et oluliselt suurem on MPÜ-de osakaal toetuse saajate hulgas ning ettevõtjate, MÜ-de ja teiste MTÜ-de osakaal on madal (ligikaudu 14%).

Püsihindaja on seisukohal, et meede 1.8 olemasolev hindamissüsteem annab eelise maaparandusühistutele.

Kolmes taotlusvoorus on kokku esitatud 254 taotlust 200 erineva juriidilise isiku poolt. Neist lisa- ja kordustaotlusi oli kokku 54. Kolmes taotlusvoorus on heakskiidetud 184 taotlust, mis on esitatud 153 erineva juriidilise isiku poolt. Nende hulgas on 31 heakskiidetud lisataotlust, millest omakorda 26 ehk 84% on MPÜ-de lisataotlused. Kui 31 taotlust on heakskiidetud lisataotlused, siis 23 on heakskiitmata lisa- või kordustaotlused. Seega on lisa- ja kordustaotluste keskmine toetuse saamise edukuseks 57%, mis on tunduvalt madalam taotluste keskmisest tulemusest, mis on 72%

MPÜ-de kordus- ja lisataotlusi on kokku 38, mis moodustab 70% lisa- ja kordustaotluste arvust. MPÜ-de 38 taotlusest on 26 heakskiidetud lisataotlused ja 12 heakskiitmata lisa- ja kordustaotlust. Seega on toetuse saamise edukus olnud MPÜ-de lisa- ja kordustaotlustel 68%. Ettevõtjatel on heakskiidetud lisataotlusi neli ja heakskiitmata lisa- ja kordustaotlusi üheksa. Nii on toetuse saamise edukus olnud 31%. MTÜ-de ja MÜ-de vastavad näitajad on üks

heakskiidetud lisataotlus ja kaks heakskiitmata taotlust (33% toetuse saamise edukus). Lisa- ja kordustaotluste esitajatena on aktiivseimad MPÜ-d, kelle lisataotlused on ka edukamad.

Maaparandusühistud on aktiivsemad lisa- ja kordustaotluste esitajad ning nende esitatud lisataotlused on toetuse saamisel konkurentsivõimelisemad, mis on otseselt seotud MPÜ-dele eeliseid andnud hindamissüsteemiga.

Alapeatükis „Sihttasemed“ ja „Investeeringud maaparandussüsteemidesse“ otsime vastust küsimusele, kas on vajadus muuta MPÜ-de eeliseisu.

2.2. Sihttasemed

Meetme eesmärgipärase rakendumise hindamise üheks meetodiks on meetme sihttasemete eeldatava täitumise prognoosimine. Ühtlasi annab see tagasisidet vajadusest teha kiireid muudatusi meetme eesmärkide täitmiseks. Meetme sihttasemed jagunevad kolmeks indikaatori tüübiks. Indikaatorid ja seotud eesmärgid on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Meetme 1.8 sihttasemed

Indikaatori tüüp	Indikaator	Eesmärk 2007–2013
Väljundnäitaja	Toetust saanud projektide arv	270
	Tehtavate investeeringute maht	689 mln kr (44,0 mln eurot)
Tulemusnäitaja	Ehitatud, rekonstrueeritud ja uuendatud teid	200 km
	Ehitatud, rekonstrueeritud ja uuendatud keskkonnakaitserajatiste arv	180
Mõjunäitaja	Korrastatud maaparandussüsteeme	70 000 ha

Sihttasemete täituvuse prognoosimisel on aluseks võetud kolme taotlusvooru toetuse saajad ning nende poolt taotlustes deklareeritud eeldatavad tulemused juriidiliste gruppide lõikes.

Juriidilisteks gruppideks loetakse alljärgnevad:

- 1) MPÜ-d;
- 2) ettevõtjad (FIE, OÜ, AS, TÜ);
- 3) MTÜ ja MÜ.

Meetme kogu programmiperioodi eelarve on eeldatavalt 35,4 mln eurot, millest kolme taotlusvooriga on toetuse saajatele määratud 24,1 mln eurot (68% kogu eelarvest). Toetatud projektide sihttasemeks on 270 (tabel 3). Kolme taotlusvooru tulemusena on toetatud 184 projekti. Projektide arvu sihttasemest on täidetud 68% ning taseme täitmiseks on vajalik 86 uut projekti.

Toetatud projektide sihttasemeks on 44,0 mln eurot (tabel 3). Kolme taotlusvooriga on kokku heakskiidetud projekte summas 28,1 mln eurot, mis moodustab 64% saavutamist vajavast sihttasemest (tabel 4). Kõige suuremaid projekte planeerivad toetuse saajatest MPÜ-d ja MTÜ-d

(keskmise investeeringu summa 0,2 mln eurot). Ettevõtjatel on planeeritavaks investeeringu summaks 0,05 mln eurot.

Tabel 4. Sihttasemete täituvus juriidiliste gruppide lõikes

	MPÜ-d	Ettevõtjad	MTÜ-d	Kokku
Heakskiidetud taotlused ehk nn projektide arv	108	72	4	184
Toetatava investeeringu summa, mln eurot	23,3	4,0	0,8	28,1
Investeeringu summa ühe projekti kohta, mln eurot	0,21	0,05	0,20	0,15
Määratud toetus, mln eurot	20,7	2,8	0,6	24,1
Keskmine toetus määratud taotluse kohta, mln eurot	0,19	0,04	0,15	0,13
Planeeritud tee ehitust, km	478,4	55,1	5,0	538,5
Planeeritud keskkonnarajatisi, arv	297	12	10	319
Maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu pindala, ha	21 442,9	2 602,4	558,4	24 603,7
Planeeritud korrastada maaparandussüsteeme, ha	23 619,3	2 578,8	558,4	26 756,5

Kokkuvõtvalt oli nii projektide arvu kui ka investeeringute summa sihttase III taotlusvooru lõpuks täidetud üle 64%. Planeeritud eelarvest oli toetust määratud üle 68%. IV ja V taotlusvooruks on kasutada 11,3 mln eurot. Arvestusega, et keskmine taotletav toetus mittetulundussektori toetust saanud projektile on 0,19 mln eurot ja 0,04 mln ettevõtjatele ning keskmine 0,13 mln, siis saab heaks kiita ligikaudu 87 projekti (vajadus 86). Ainult ettevõtjate eelistamisel oleks tulemus kordades suurem – ligikaudu 282 projekti. Seirekomisjoni otsusega on 2010. aasta novembris lisatud meetmele 6,39 mln eurot. Olemasolevad vahendid katavad suure tõenäosusega projektide arvu sihttaseme.

Keskmine investeeringu summa ühe projekti kohta oli 0,15 mln eurot. MPÜ-del oli vastav näitaja 0,21 mln ja ettevõtjatel 0,05 mln eurot. Keskmise 0,15 mln eurot maksava investeeringu summa juures on võimalik 87 projektiga investeeringuid teostada kokku ligikaudu 13,05 mln euro ulatuses. Vajadus on 15,9 mln eurot, mis tuleneb sellest, et investeeringute mahu sihttase on 44 mln eurot, millest täidetud 28,1 mln eurot. Üksnes ettevõtjaid eelistades, kelle keskmine investeering on 0,05 mln eurot ja keskmine toetus 0,04, saab 282 projektiga investeerida summas 14,1 mln eurot. Seirekomisjoni otsusega lisanduva 6,39 mln euroga tagatakse investeeringute mahu sihttaseme täitmine ka ilma ettevõtjatele eelistuse seadmiseta. Samas ettevõtjate eelistamine tagaks suurema kindluse investeeringute mahu sihttaseme täitmiseks ja valiku võimaluse teostada investeering omaalgatuslikult või siis läbi MPÜ.

Püsihindaja leiab, et projektide arvu ja investeeringute summa sihttase täidetakse tänu seirekomisjoni otsusega lisanduvale 6,39 mln eurole. Samas soovitame kaaluda ettevõtjate piisavat eelistamist, mis annab ettevõtjatele valikuvõimaluse toetuse iseseisvaks taotlemiseks koos reaalse toetuse saamise võimalusega. Taotluse vormistamine ja teadmine, et suure tõenäosusega toetust ei saa tekitab vastuolusid ning ei kannu edasi

valikuvõimaluse printsiipi. Lisaks saab tagada ettevõtjate piisava eelistamisega kindluse projektide sihttaseme täitmiseks olemasolevate vahenditega.

Toetuse saajad planeerivad toetuse abil ehitada, rekonstrueerida ja uuendada kokku 539,5 km teed, 319 keskkonnarajatist, 24 603,7 ha maaparanduse reguleerivat võrku ja korrastada 26 756,5 ha maaparandussüsteeme. Teede ja keskkonnarajatiste ehitamise, rekonstrueerimise ja uuendamise sihttasemed on täidetud. Teede sihttase oli 200 km, mis on täidetud 269%. Keskkonnarajatiste sihttase on 180, mis on täidetud 177 %.

Heakskiidetud investeeringute elluviimisel on tee- ja keskkonnarajatiste ehitamise, rekonstrueerimise ning uuendamise sihttase täidetud III taotlusvooru lõpuks. Sihttasemete alusel soovitame üle vaadata ning kaaluda investeeringute piiramist teede osas. Keskkonnarajatiste puhul soovitame analüüsida detailselt objektide iseloomu ning muuta sihttasemeid. Vastavalt objektide iseloomule tuleks eelistada võtteid keskkonnaohutuse tagamiseks, seega luua ka võimalused paremate lahenduste tekkimiseks (nõ innovatiivsuse areng valdkonnas).

Korrastatud maaparandussüsteemide sihttasemeks on 70 000 ha. Sihttasemest täidetakse kolme taotlusvooru heakskiidetud projektidega 26 756,5 ha, mis on 38% vajalikust tasemest.

Meetme probleemiks kujuneb maaparandussüsteemide sihttaseme täitmine. Vajadus on muudatuste järele, mis suurendab piiratud eelarvetingimustes korrastatava maaparandussüsteemi pindala.

Maaparandussüsteemi sihttaseme täitmise probleemi on võimalik leevendada järgmiselt:

- 1) toetatavaks tegevuseks võivad olla järgnevas taotlusvoorus ainult maaparandussüsteemi korrastamise investeeringud (v.a teed);**
- 2) eelistatakse taotlejaid, kelle investeering on suunatud pindalalt suurimale korrastatavale maaparandussüsteemile ja kellele taotletava toetuse summa maaparandussüsteemi ühe hektari kohta on kõige väiksem;**
- 3) vähendatakse sihttaset (ei ole arengukavade rakendamisel soovitatav lahendus, v.a juhul kui sihttase on ekslikult valesti planeeritud).**

3. INVESTEERINGUD MAAPARANDUSSÜSTEEMIDESSE

Alapeatükis 2.2 „Sihttasemed“ hinnati erinevate juriidiliste gruppide lõikes toetatud projektide arvu, investeeringute mahtu, keskkonnarajatiste arvu, teede pikkust ja maaparandussüsteemi pindala täituvust. Muuhulgas vaadeldi erinevate juriidiliste gruppide lõikes mõju maaparandussüsteemi sihttaseme täitumisele. Maaparandusühistud kasutasid 1,0 mln eurot toetust 1 141 ha maaparandussüsteemi korrastamiseks, ettevõtjad 921 ha ja mittetulunduslikud ühendused 931 ha maaparandussüsteemi korrastamiseks. Antud keskmist näitajat vaadeldes on kuluefektiivsemad investeerijad ja toetuse kasutajad MPÜ-d. Selleks, et saada tulemuse osas detailsemat ülevaadet analüüsiti käesolevas peatükis kolme taotlusvooru spetsiifiliste investeeringute lõikes ettevõtjate ja MPÜ-de kuluefektiivsust korrastatavate maaparandussüsteemide ala suuruse kohta.

Alljärgnevas tabelis 5 arvestati maaparandussüsteemi investeeringuks järgmiseid tegevusi:

- a) kuivendussüsteemi reguleeriva võrgu ehitamine, rekonstrueerimine ja uuendamine (koos lupjamisega);
- b) kuivendus- ja kahepoolse reguleerimissüsteemi kuuluva veejuhtme ja selle juurde kuuluva maaparandusrajatise ehitamine, rekonstrueerimine ja uuendamine (sh pumpla ja selle seadmed);
- c) kuivendus- ja niisutusvee pumpamiseks pumpla ehitus, rekonstrueerimine ja uuendamine koos seadmete soetamisega;
- d) maaparandussüsteemi eesvooluks oleva veejuhtme ja selle juurde kuuluva rajatise ehitamine, rekonstrueerimine ja uuendamine;
- e) mulla veerežiimi kahepoolse reguleerimissüsteemi reguleeriva võrgu rekonstrueerimine;
- f) niisutussüsteemi reguleeriva võrgu ehitamine ja rekonstrueerimine (sh seadmed ja lupjamine);
- g) niisutussüsteemi veehaardeks veehoidla ehitamine ja rekonstrueerimine.

Alljärgnevast tabelis toodud maaparandussüsteemi pindala erineb peatükis „sihttasemed“ toodud pindalast põhjusel, et ainult keskkonnarajatiste või teede ehitamisel, rekonstrueerimisel, uuendamisel (sh maaparandussüsteemide teed) ei võetud arvesse taotleja poolt märgitud korrastatava maaparandussüsteemi pindala.

Maaparandussüsteemidesse investeeringuid planeerivatest toetuse saajatest on mahult edukamad MPÜ-d, kelle poolt korrastatav pindala on kokku 23 017,3 ha (tabel 5). Samas kasutavad MPÜ-d keskmiselt 178 ha suuruse maaparandussüsteemi korrastamiseks toetust summas 100 tuhat eurot. Seevastu ettevõtjad suudavad korrastada sama summa kaasabil 201,5 ha. Ettevõtjatest toetuse saajad investeerivad sama toetuse summaga 23,5 ha rohkem kui MPÜ-d ehk 13% rohkem.

Tabel 5. Investeeringud maaparandussüsteemidesse

	MPÜ-d	Ettevõtjad	MTÜ-d	Kokku
Heakskiidetud taotlused				
Maaparandussüsteeme hõlmavate taotluste arv	105	43	4	152
Maaparandussüsteemi taotluste toetuse summa, mln eurot	12,93	1,28	0,46	14,67
Maaparandussüsteemi pindala ha	23017,29	2578,78	558,44	26154,51
Toetuse summa 100 tuhande euro kohta korrastatavate maaparandussüsteemide pindala, ha	178,01	201,47	121,4	178,29
Toetust mittesaanud taotlused				
Maaparandussüsteemi hõlmavate taotluste arv	21	26	4	51
Maaparandussüsteemi taotluste toetuse summa, mln eurot	1,80	0,44	0,10	2,34
Maaparandussüsteemi pindala ha	2 114,5	1 402,85	161,9	3 679,25
Toetuse summa 100 tuh euro abil korrastatavate maaparandussüsteemide pindala, ha	117,47	318,83	161,9	157,23

Toetuse saajatest on efektiivsemad toetuse kasutajad ettevõtjad võttes aluseks maaparandussüsteemide pindalade võrdluse.

Kui toetuse saajatest ettevõtja sai maaparandussüsteemi investeeringu korral 100 tuhande euro toetuse kaasabil korrastatud 201,5 ha maaparandussüsteemi, siis toetust mittesaanud ettevõtjatel oleks tulemus 318,8 ha. Maaparandussüsteemi pinna ja toetuse summa suhte analüüsimisel võeti aluseks tegevuste klassifitseerimisel ehitamiseks, rekonstrueerimiseks ja uuendamiseks toetuse summa domineerimine. Juhul kui summa erinevus oli üle 30%, siis loeti ülejäänud tegevused kokku domineeriva tegevuse alla. Näiteks on ühes taotluses taotleti toetust nii maaparandussüsteemi ehitamisele, rekonstrueerimisele kui ka uuendamisele. Oletame, et maksumused on vastavalt 10, 20 ja 30 tuh eurot. Antud näite puhul loetakse nimetatud taotluses toodud korrastatava maaparandussüsteemi pindala uuendustööde pinnaks, sest tegemist on suurima investeeringu summaga uuendustegevuse osas. Kui erinevate tegevuste puhul oli toetuse summa võrdne ja erinevus ei ületanud 30%, siis jagatakse pindala tegevusalade vahel võrdseteks osadeks.

Toetuse saajatest ettevõtjad kasutavad maaparandussüsteemile saadud 1,28 mln eurot toetust järgmiselt:

- a) ehitamine 0,08 mln – kokku ehitatakse 19,3 ha uut maaparandussüsteemi, keskmiselt kulutatakse 100 tuhat eurot toetust 24,1 ha maaparandussüsteemi ehitamiseks;
- b) rekonstrueerimine 0,9 mln – kokku rekonstrueeritakse süsteemi 2032,4 ha ulatuses ehk 100 tuh euro toetusega rekonstrueeritakse 225,8 ha maaparandussüsteemi. Siia alla kuuluvad kõik need tegevused, mida taotlejad on lugenud rekonstrueerimiseks ja olemas rekonstrueerimisluba, kuid sisuliselt võivad olla uuendused;

- c) uuendamine 0,3 mln – kokku uuendatakse 527,08 ha ehk keskmiselt 175,7 ha 100 tuhande euro toetuse kohta.

Toetuse mittaajaate taotlustega oleks 0,44 mln tulemused järgmised:

- a) ehitamine 0,05 mln -73,48 ha ehk 146,9 ha 100 tuhande euro toetuse kohta;
- b) rekonstrueerimine 0,14 mln – 390,59 ha ehk 279 ha 100 tuhande euro toetuse kohta;
- c) uuendamine 0,25 mln – 938,78 ha ehk 375,5 ha 100 tuhande euro toetuse kohta.

Nagu nähtub, oleks toetust mittaasaanud taotluse puhul ettevõtjad nii ehitamisel, rekonstrueerimisel kui ka uuendamisel toetuse efektiivsemad kasutajad võrreldes toetust saanud ettevõtjatega. Seega kolmes eelnevas taotlusvoorus toimunud hindamissüsteem ei andnud eelist ettevõtjatele, kes maaparandussüsteemi investeeringu korral kasutas toetuse summa alusel ühe hektari kohta vähem toetust. Juhime tähelepanu, et toetust saanud ettevõtjad viivad ellu uuendustegevusi ligikaudu neli korda vähem kui ehitavad ja rekonstrueerivad.

MPÜ-de puhul on vastavad näitajad 178 (toetuse saajad) ja 117 ha (mittesaajad). Millest tulenevalt saame väita, et toetuse saajad on MPÜ-de puhul efektiivsemad toetuse kasutajad. MTÜ-de puhul on olukord jällegi vastupidine. Toetuse saajad investeerivad 100 tuhande euro toetuse kaasabil 121 ha ja mittaasaanud 162 ha suurusega maaparandussüsteemi. Toetust saanud MPÜ-de ja ettevõtjate omavaheliseks võrdlemiseks toome välja toetust saanud MPÜ-de maaparandussüsteemi investeeringud tegevuse põhiselt (ehitamine, rekonstrueerimine, uuendamine).

MPÜ-de määratud toetuse summa 12,93 mln eurot jaguneb:

- 1) ehitamine – 0,06 mln eurot 12 ha kohta ehk 20 ha 100 tuhande euro toetuse kohta;
- 2) rekonstrueerimine – 12,33 mln eurot 21 152,1 ha kohta ehk 171,5 ha 100 tuhande euro toetuse kohta;
- 3) uuendamine – 0,54 mln eurot 1 853,2 ha kohta ehk 343,2 ha 100 tuhande euro toetuse kohta.

Võrreldes toetust mittaasaanud ettevõtjatega on MPÜ-d kasutanud toetust mitte efektiivselt. Ehitamisel oleks toetust mittaasaanud ettevõtjad 7 korda, rekonstrueerimisel 1,6 korda ja uuendamisel 1,1 korda efektiivsemad. Toetust saanud MPÜ-de võrdlemisel toetust saanud ettevõtjatega on ettevõtjate tulemused vastavalt 1,2 korda ehitamisel ja 1,3 korda rekonstrueerimisel efektiivsemad. Üksnes uuendamisel on toetust saanud MPÜ-d ettevõtjatest 2 korda edukamad.

Toetuse mittaajaatest oleks kõige efektiivsemad maaparandussüsteemidesse investeerija ettevõtjad, kuna suudaksid investeerida 318,8 ha ulatuses 100 tuhande toetuseeuro kaasabil ehk üle 1,7 korra rohkem kui toetust saanud MPÜ-d. Püsihindaja on seisukohal, et hindamissüsteemis tuleb tagada tasakaal toetuse saajate vahel arvestades ettevõtjaid ja MPÜ-sid ning tagada suurem kuluefektiivsus. Erinevust kuluefektiivsuse näitajate puhul üle poole korra tuleb lugeda suureks ja üle ühe korra väga suureks.

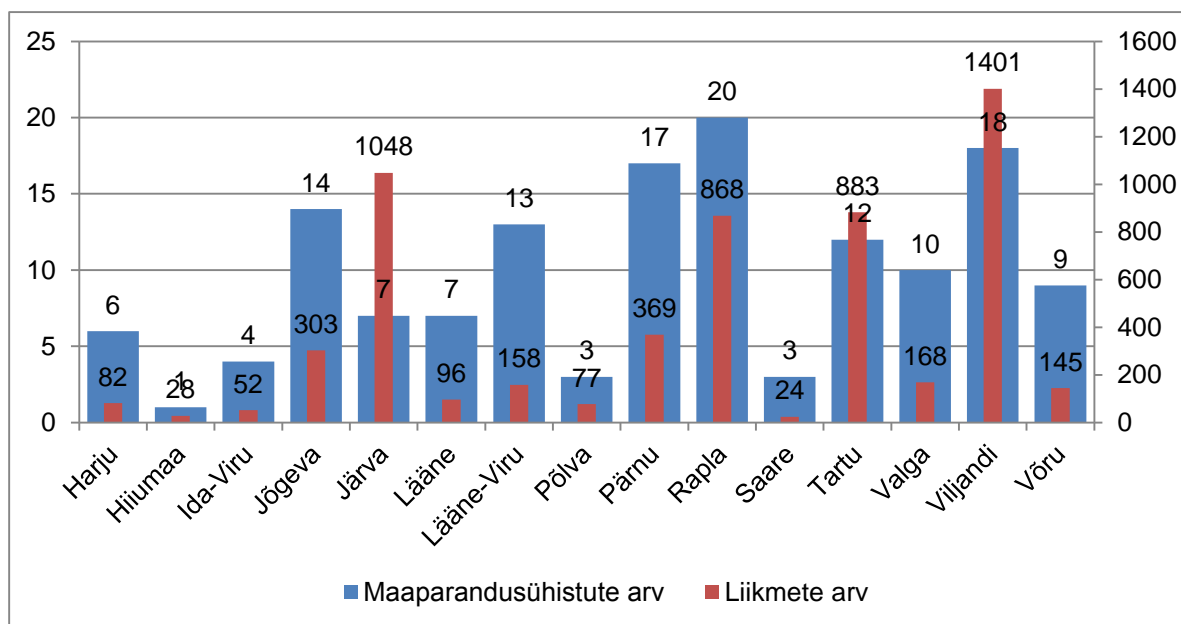
4. KASUSAAJAD

Meede võimaldab taotleda toetust MPÜ-1, MÜ-1, ettevõtjatel ja mittetulunduslikel ühendustel. Suurim kasusaajate grupp on MPÜ-d, kelle kolme taotlusvooru määratud taotluste osakaal moodustab 108 taotlusega 58% heakskiidetud taotlusest (184). Samas omavad MPÜ-d toetuse summa 20,7 mln euro alusel ligikaudu 86% kogu heakskiidetud taotluste toetus summast (24,1 mln eurot). Heakskiidetud 108 taotlust esitati meetmesse 82 erinevat MPÜ poolt. Teine oluline grupp on kindlasti ettevõtjad, kelle osakaal heakskiidetud taotluste arvust moodustab 39% ja toetuse summa alusel on osakaaluks 12%. Järgnevates alapeatükkides 4.1 ja 4.2 analüüsime kasusaajaid detailsemalt.

4.1. Maaparandusühistud

Vastavalt maaparandusseaduse §56 lg 1 asutatakse MPÜ mittetulundusühingute seaduses sätestatud korras ühistu tegevuspiirkonnas asuvate nende kinnisasja omanike otsuse alusel, kelle omandis on üle ühe kolmandiku maaparandussüsteemi maa-alast või üle ühe kolmandiku selles tegevuspiirkonnas asuva ühiseesvoolu pikkusest.

Eestis oli seisuga 31.12.2009 kokku 144 MPÜ ning nende tegevuspiirkonnas asuvate eesvoolude pikkuseks on 1 775 km ja reguleeriva võrgu pindalaks 106 210 ha. Kõige enam asub MPÜ-sid Raplamaal ja Viljandimaal ning domineerivad oma liikmete arvu poolest Viljandi, Järva ja Rapla maakond (Joonis 1).

Allikas: Põllumajandusamet 31.12.2009. seisuga

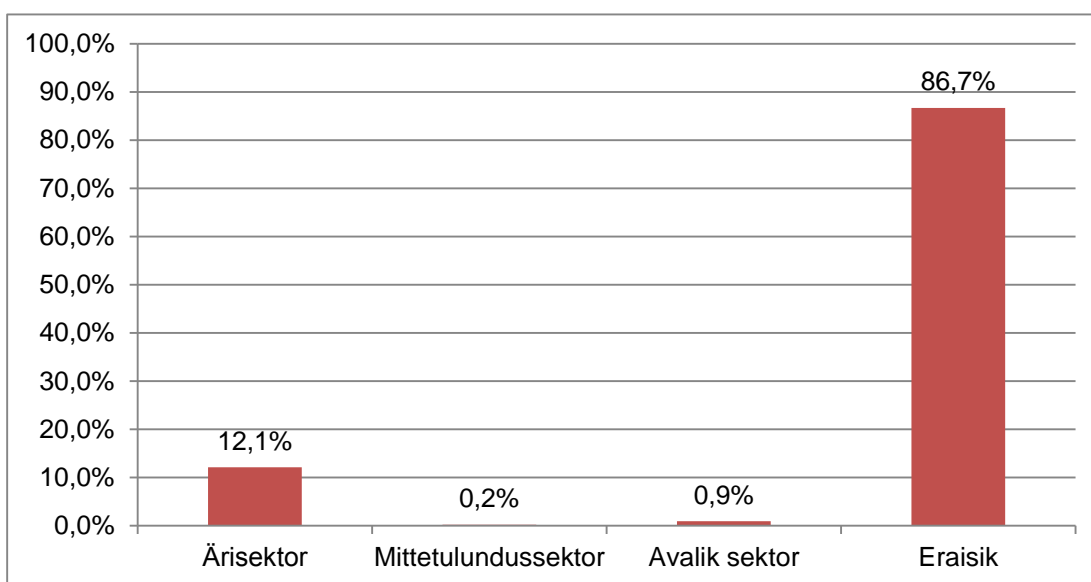
Joonis 1. Maaparandusühistute ja nende liikmete arv (sekundaarteljel) maakonniti seisuga 31.12.2009

Tegutsevast 144 MPÜ-st on toetust taotlenud 99, kellest toetuse saajaid oli 82. IV taotlusvoorus esitas taotluse 56 MPÜ-d, kellest 22 on kordus- ja lisataotlejad. Seitse esmataotlejat on

tegutšenud kauem kui ühe aasta ning 27 uut MPÜ, kes on registreeritud 2010. aasta alguses. Seega ligikaudu pooled (48%) IV taotlusvoorus toetust taotlenud MPÜ-st on loodud hiljuti. Üheks oluliseks põhjuseks saame lugeda soovi taotleda toetust meetmest 1.8 kasutades ära MPÜ-de eelise, mis omakorda ei taga peatükis 2.2 kirjeldatud ettevõtjate valikuvõimaluse osas tasakaalu.

Püsihindaja täheldab seost MPÜ loomise ja toetuse taotlemise eesmärgi vahel. Vastuolude vältimiseks soovitame tagada ettevõtjatele valikuvõimalused otse toetuse taotlemiseks või MPÜ-dega liitudes.

MTÜ-de ja MPÜ-de liikmetest moodustavad 86% eraisikud (joonis 2). Eraisikute suur osakaal liikmete näol tuleneb peamiselt sellest, et enamik olemasolevatest maaparandussüsteemidest on rajatud enne 80-ndaid aastaid suurmajandite tingimustes.

Joonis 2. Meetme 1.8 taotlejate liikmete osakaal sektorite lõikes, %

Eesti taasiseseisvumise järgselt tagastati maaomand õigusjärglastele, mis killustas maaparandussüsteemi erinevate omanike vahel. Seetõttu paiknevad maaparandussüsteemid käesoleval ajal paljude erinevate omanike maadel. Eraisikute ja avaliku sektori puhul on tegemist kasusaajate grupiga, kes eraldiseisvalt meetmest 1.8 toetust taotleda ei saa. Seega on vajalik riiklikult tagada ka MPÜ-de piisav toimimine. Joonis 2 kajastab liikmeskonna arvulist struktuuri, kuid ei anna ülevaadet liikmetele kuuluva maaparandussüsteemi suurusest. Selles osas viiakse läbi täiendav uuring 2011. aasta teisel poolel. Järgnevas meede 1.8 puudutavas uuringus analüüsitakse ka liikmeskonnale kuuluva maaparandussüsteemi ja/või eesvoolu pikkuse osakaalu juriidiliste gruppide lõikes.

Käesolevas uuringus võeti vaatluse alla ettevõtjad, kes kuuluvad nii MPÜ-de liikmeskonda kuid on ühtlasi ka eraldiseisev sihtgrupp taotlejana. Ettevõtjate osakaal võrreldes eraisikust liikmete osakaaluga on madal (12,1%). Erinevaid ettevõtjaid toetust taotlenud maaparandussüsteemide liikmete hulgas oli 286. Neist kaheksa ettevõtjat kuulub kolmes taotlusvoorus toetuse taotlejate hulka, keda on analüüsitud alapeatükis 4.2. Neljandas taotlusvoorus lisandub veel kuus MPÜ

liikmeskonnaga kattuvat ettevõtjat, kes taotlevad ka ise toetust. Äriregistri andmetele tuginedes saime moodustada MPÜ liikmeskonna ettevõtjatest valimi, mille aluseks oli 2008. aasta majandusaasta aruannete olemasolu. Valimi suuruseks on 120 ettevõtjat, mis moodustab 42% MPÜ liikmeskonda kuuluvatest ettevõtjatest.

Analüüsimise valimisse kuuluvate ettevõtjate põhitegevusala, müügitulu, põhivarade suhet bilansimahtu, võlakordajat ja töötajate arvu. Põhitegevusalade jaotamisel on kasutatud Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatorit (edaspidi EMTAK 2008). Vastavasse jaotusse kuulumine tehakse kindlaks esimese kahe koodinumbri alusel (tabel 6).

Tabel 6. EMTAK jaotus

EMTAK tegevusala jaotus	Tegevusala nimetus	EMTAK kaks esimest koodinumbrit
Jagu A	põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	01 kuni 03
Jagu B	mäetööstus	05 kuni 09
Jagu C	töötlev tööstus	10 kuni 33
Jagu D	elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	35
Jagu E	veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	36 kuni 39
Jagu F	Ehitus	41 kuni 43
Jagu G	hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	45 kuni 47
Jagu H	veondus ja laondus	49 kuni 53
Jagu I	majutus ja toitlustus	55 kuni 56
Jagu J	info ja side	58 kuni 63
Jagu K	finants- ja kindlustusalane tegevus	64 kuni 66
Jagu L	kinnisvaraalane tegevus	68
Jagu M	kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	69 kuni 75
Jagu N	haldus- ja abitegevused	77 kuni 82
Jagu O	avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	84
Jagu P	Haridus	85
Jagu Q	tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	86 kuni 88
Jagu R	Sport, meelelahutus ja vaba aeg	90 kuni 93
Jagu S	Muud teenindavad tegevused	94 kuni 96
Jagu T	kodumajapidamiste kui tööandjate tegevus, kodumajapidamiste oma tarbeks mõeldud eristamata kaupade tootmine ja teenuste osutamine	97 kuni 98
Jagu U	eksterritoriaalsete organisatsioonide ja üksuste tegevus	99

Allikas: RIK

Alljärgneva tabeliga 7 anname ülevaate MPÜ liikmeskonda kuuluva 120 ettevõtja põhitegevusalade jaotusest.

Tabel 7. Ettevõtjatest MPÜ liikmeskonna põhitegevusalad

EMTAK tegevusala jaotus	Ettevõtjate arv	Tegevusala osatähtsus valimisse kuulunud ettevõtjate arvust, %
Jagu A	90	75,0
Jagu C	2	1,67
Jagu D	2	1,67
Jagu F	2	1,67
Jagu G	6	5,0
Jagu H	2	1,67
Jagu I	2	1,67
Jagu L	10	8,32
Jagu N	2	1,67
Jagu R	1	0,83
Jagu S	1	0,83
Kokku	120	100,0

Põhitegevusaladest on kõige suurem esindatus põllumajanduse ja metsanduse tegevusalaga seotud ettevõtjate osas (osakaal 75%). Ülejäänud tegevusalad moodustavad kokku 25%. Neist suurima osakaaluga on kinnisvara tegevusalaga seotud 10 ettevõtjat ehk 8%.

Saame järeldada, et meede täidab osaliselt eesmärki MAK-i 1. telje konkurentsivõime suurendamise osas, kuna enamuse (75%) MPÜ-de kaudu äriühingutest kasusaajaid on põllumajandus- ja metsandusvaldkonna ettevõtjad. Samal ajal on valdav enamuse MPÜ-de liikmeskonnast eraisikud (86,7%), mis ei seondu otseselt ettevõtlusega. Eraisikute maakasutust ja sellest tulenevat mõju meetme eesmärkide saavutamisele uuritakse 2011. aasta teises pooles läbiviidavas uuringus.

Tabelis 8 kaasabil saab vaadelda põllu- ja metsamajandusega tegelevate ning muul tegevusalal tegelevate ettevõtjate majandusliku olukorra erinevust 2008. aastal.

Tabel 8. MPÜ liikmeskonda kuuluvate ettevõtjate keskmised majandusnäitajad 2008. aastal

Majandusnäitaja	Jagu A tegevusalal tegutsevad ettevõtjad	Teistel tegevusaladel tegutsevad ettevõtjad
Keskmine müügitulu, mln eurot	1,62	1,15
Keskmine bilansimaht, mln eurot	3,66	2,79
Keskmine põhivara, mln eurot	2,69	2,15
Keskmine omakapital, mln eurot	1,95	1,34
Keskmine võlakordaja	0,46	0,39
Keskmine töötajate arv	23,9	18,17
Keskmine põhivarade ja bilansimahu suhe	0,68	0,69

Põllumajanduses ja metsanduse valdkonnas tegutseval ettevõtjal, kes kuulub MPÜ liikmeskonda, on võrreldes teiste ettevõtjatest liikmetega suurem keskmine müügitulu, bilansimaht, põhivara, omakapital ja töötajate arvu. Samale tasemele jääb põhivara suhe koguvaradesse. Mõnevõrra halvemat olukorda näitab võlakordaja, mis on 0,07 ühikut suurem teistel tegevusaladel tegutsevate ettevõtjate keskmisest.

MPÜ liikmeskonna ettevõtjaid iseloomustab põllumajandus- ja metsandustegevusala tegutsejate ülekaal ning kõrge müügitulu võrreldes toetust taotlenud ettevõtjatega (vt peatükk 4.2.)

4.2. Ettevõtjad

Kolmes taotlusvoorus esitas 96 ettevõtjat maaparanduse toetuse saamiseks kokku 109 taotlust. Heakskiidu sai 72 taotlust, mis oli esitatud 68 erineva ettevõtja poolt. Äriühinguid oli taotlejate hulgas 38, kellest rahastuse sai 25. Püsihindaja omab analüüsiks vajalikke andmeid äriregistri alusel ja seetõttu koostati valim vaid äriühingute kohta. Äriühingud moodustavad taotluse esitanud ettevõtjatest 39,6% ja rahastuse saanud ettevõtjatest 36,8%. Järgnevalt on eesmärgiks analüüsida kolme taotlusvooru toetuse saajaid ja toetuse mittesaajaid tegevusalade, tegevuskogemuse, varalise olukorra ja maakasutuse lõikes.

Tabelis 9 on toodud taotlejate ja toetuse saajate jaotus tegevusala põhiselt. Aluseks on kolme taotlusvooru tulemused. Neljandasse taotlusvooru lisandus 12 äriühingu taotlust, neist kuus olid kordustaotlejad. Alljärgnevas analüüsis ei arvestata neljandat taotlusvooru, kuna selle osas puuduvad seisuga 10.01.2011 määramise otsused.

Tabel 9. Taotlejatest ja toetuse saajatest äriühingud tegevusalade lõikes kolmes taotlusvoorus

	Jagu A	Jagu G	Jagu H	Jagu L	Jagu M	Jagu N	Määramata	Kokku
Taotlejate arv	22	7	3	3	1	1	1	38
Toetuse saajate arv	16	5	2	1	0	1	0	25
Tegevusala sisene toetuse saajate osatähtsus, %	72,7	71,4	66,7	33,3	0	100,0	0	-
Tegevusala taotlejate arvu osatähtsus taotlejate arvust (38-st), %	57,9	18,4	7,9	7,9	2,6	2,6	2,63	100,0
Tegevusala toetuse saajate arvu osatähtsus toetuse saajate arvust (25-st), %	64,0	20,0	8,0	4,0	0	4,0	0	100,0

Kõige rohkem on meetme 1.8 äriühingutest taotlejate ja toetuse saajate hulgas põllumajanduse ja metsanduse valdkonnas tegelevaid ettevõtjaid. Vastavalt 22 ja 16, kes moodustavad 58% taotlejatest ja 64% äriühingust toetuse saajatest. Esindatud on nii taotlejate ja toetuse saajate hulgas ka äriühingud, kes tegelevad teistel tegevusaladel nagu ehitus, veondus, mootorsõidukite remont jne. Järgmise suurema grupi moodustab jae- ja hulgikaubandus ning mootorsõidukite remont (taotlejaid seitse ja toetuse saajaid viis). Kokku moodustavad teistel tegevusaladel tegutsevad taotlejad 16 taotlusega 42% äriühingute taotluste mahust ning toetuse saajatest üheksa taotlusega 36%.

Mõningal määral väheneb toetuse saamise osatähtsus teistel tegevusaladel tegutsejatel, kuid esimeses kolmes voorus kehtinud hindamissüsteem ei taga eelistust põllumajandus- ja metsandustegevusalal tegutsejatele.

Kolmes esimeses taotlusvoorus toimunud hindamissüsteem võimaldas tugevas konkrentsis toetust saada äriühingutel, kelle põhitegevusala äriregistri andmetel ei ole põllumajandus ja/või metsandus. Püsihindaja leiab, et ettevõtjate puhul tuleb eelistada neid, kes tegelevad eelkõige põllumajanduse ja/või metsamajandusega. Soovitame jätkata IV taotlusvoorus sisse viidud hindamiskriteeriumi muudatust, mille kohaselt saavad põllumajandustootjad täiendavaid hindepunkte.

Alljärgnevalt analüüsime äriühingutest toetuse saajate ja mittesaajate majanduslikku olukorda 2008. majandusaastal. Tegemist oli esimese toetuse määramise aastaga. Võrdluses kasutatavad FADN andmed pärinevad Euroopa Liidu FADN andmebaasist, mis asub veebilehel <http://ec.europa.eu/agriculture/rca/database>. FADN andmebaasis on rühmitatud ettevõtjad muuhulgas ka ESU järgi. Kaks ESU on võrdne 2400 euro suuruse sissetulekuga.

Põllumajanduses ja metsanduses tegelevate toetuse saajate keskmised näitajad bilansimahu, põhivara ja omakapitali suuruse osas jäävad alla samal tegevusalal tegutsevate toetuse mittesaajate vastavatest näitajatest (tabel 10). Ligikaudu kaks kuni neli korda on toetuse mittesaajatel nimetatud näitajad suuremad.

Tabel 10. Toetuse saajate ja mittesaajate keskmine müügitulu, bilansimaht, põhivara, töötajate arv ja võlakordaja 2008. majandusaasta alusel

	Jagu A tegevusalal tegutsevad toetuse saajad	Jagu A tegevusalal tegutsevad toetuse mittesaajad	Teistel tegevusaladel tegutsevad toetuse saajad	Teistel tegevusaladel tegutsevad toetuse mittesaajad	FADN üle 100 ESU suurusega ettevõtjad
Keskmine müügitulu, mln eurot	0,80	0,69	0,85	0,66	1,04
Keskmine bilansimaht, mln eurot	1,89	4,43	2,95	1,59	2,09
Keskmine põhivara, mln eurot	1,49	4,08	2,44	0,91	1,63
Keskmine omakapital, mln eurot	0,87	4,16	1,54	1,0	1,22
Keskmine võlakordaja	0,46	0,33	0,44	0,52	x
Keskmine töötajate arv	10,56	4,6	5,37	11,14	x
Keskmine põhivarade ja bilansimahu suhe	0,79	0,77	0,77	0,6	0,78

Samuti on oluliselt parem jagu A tegevusala toetuse mittesaajatel keskmine võlakordaja. Keskmine müügitulu on toetuse saajatel suurem, kuid seda üksnes 16%. Keskmine töötajate arv on toetuse saajatel kaks korda suurem, mis on oluline näitaja. Teistel tegevusaladel tegutsevatel äriühingutel, kes on toetust saanud, on kõik näitajad paremad võrreldes toetuse mittesaajatega (v.a jagu A mittesaajad). Arvestades eelpool toodud soovitusel eelistada põllu- ja

metsamajandusega tegelevaid ettevõtjaid, pöörame olulist tähelepanu eelkõige selle tegevusala toetuse saajate ja mittesaajate majanduslikule olukorrale. Siinkohal saame väita, et toetuse saajatel on vaja lisaks tegevusalalisele eelistusele ka majandusnäitajatest tulenevaid eelistusi. Põhivara suhe bilansimahtu näitab ettevõtte põhivarade olemasolu ja suhet koguvarasse. Näitaja oli toetuse saajatel keskmiselt kõrgem kui mittesaajatel.

Analüüsimisel ilmnes, et keskmiselt toetust saanud põllumajanduse ja metsanduse valdkonnas tegutsenud ettevõtja saavutas 2008. aastal müügitulu 0,8 mln eurot. FADN andmebaasis on võimalik valida suurima ESU näitajaga ettevõtjate grupiks üle 100 ESU suurused Eesti ettevõtjad. FADN andmetele tuginedes on üle 100 ESU-ettevõtjate grupis keskmiselt mõnevõrra suuremad ettevõtjad kui meetmest 1.8 toetust taotlenud põllu- ja metsandusega tegelevad ettevõtjad. Müügitulu, bilansimahu ja põhivarade puhul ei ole tegemist suure erinevusega (10-20%). Oluliselt suurem on FADN andmebaasi alusel ettevõtjate keskmine omakapital.

Ühtlasi võiks kaaluda täiendava hindamiskriteeriumina põhivara osakaalu bilansimahust ja suurema müügitulu tähtsuse tõstmist. Kõrgem põhivarade osakaal bilansimahust ei taga küll ettevõttele väga head likviidsust, kuid samas näitab ettevõtte kõrgemat usaldusväarsust. Suurem müügitulu tagab omakorda suuremat likviidsust läbi stabiilsema rahavoo ning aitab edukamalt investeringuid ellu viia.

Eelnevast analüüsist selgus, et MPÜ liikmeskonda kuuluvate ettevõtjate müügitulu, bilansimaht ja omakapitali suurus on suurem kui äriühingutest toetuse saajatel. Järgnevalt analüüsiti müügitulu ja maakasutuse seoseid kolmes taotlusvoorus toetust taotlenud 38 äriühingu osas. Maakasutust hinnati ühtse pindalatoetuse toetusõigusliku maa alusel aastatel 2007–2009 (tabel 11).

Tabel 11. Kolmes taotlusvoorus toetust taotlenud äriühingute maakasutus

Näitaja	Toetuse saajad (25 ettevõtjat)	Toetuse mittesaajad (13 ettevõtjat)
Ettevõtjate arv, kes kasutab toetusõiguslikku põllumaad	17	6
Osatähtsus grupis, %	68,0	46,2
Keskmine maakasutus 2007	676,9	916,6
Keskmine maakasutus 2008	713,3	959,4
Keskmine maakasutus 2009	669,9	964,3
Keskmine müügitulu ha kohta, mln eurot	0,018	0,0014

Toetuse saajatest on 68% ja toetuse mittesaajatest 46% olemas toetusõiguslik maakasutus. Samas on keskmine toetusõiguslik maakasutus toetuse saajatel madalam kui mittesaajatel. Keskmine müügitulu hektari kohta on suurem toetuse saajatel võrreldes mittesaajatega. Milline on metsamaa kasutajate osakaal ja kui palju on toetusõiguseta põllumajanduslikku maakasutust seda käesolev uuring ei kajasta. Täpsed andmed ettevõtjate kasutuses olevast metsamaa ja toetusõigust mitteomava põllumaa suhtes ei olnud kättesaadavad. Käesoleva aasta teisel poolel valmivas uuringus planeerime anda ülevaate toetuse jagunemisest metsamaale ja põllumaale. Samal ajal omame seisukohta, et kasutatavat maad ja maaparandustegevust arvestades tuleks

eelistada toetuse taotlejaid, kelle kasutatavast maast suurema osa hõlmab korrastamist vajav maaparandussüsteemi alune pind.

Püsihindaja soovib ettevõtjate taotluste paremusjärjestuse koostamiseks sisse viia muutatused, mille tulemusena avaldavad toetuse saamisele mõju maaparandussüsteemi pindala osakaal kogu kasutatava või toetusõigusliku maa kohta, müügitulu suurus kasutatava maa kohta ja põhivara osakaalu.

4.3. Investeeringuobjektide edasise kasutamise kulukus ning sellest tulenevate kohustuste seadmise vajalikkus

Järgnev analüüs põhineb MPÜ-de, MTÜ-de ja ettevõtjate koondnäitajatel. Välistatud ei ole tee- ja keskkonnarajatiste investeeringuid. Võrreldes toetust saanud ettevõtjate edasist amortisatsioonikulu nende ettevõtjate amortisatsioonikuluga, kes kuuluvad läbi MPÜ toetuse saajate hulka, on tegemist äärmiselt ebavõrdse olukorraga (tabel 12). Ettevõtjatest toetuse saajatel tuleb arvestada 4,5 korda kõrgema amortisatsioonikuluga.

Tabel 12. Omafinantseeringu kulu

Näitaja	MPÜ-d	Ettevõtjad	MTÜ-d	Kokku
Heakskiidetud taotluste arv ehk nn projektide arv	108	72	4	184
Investeeringute summa, mln eurot	23,3	4,0	0,8	28,1
Määratud toetuse summa, mln eurot	20,7	2,8	0,6	24,1
Planeeritud korrastada maaparandussüsteeme, ha	23 619,3	2 578,8	558,4	26 756,5
Omafinantseeringu osa, eurot	2 610 601	1 162 466	200 767	X
Omafinantseering ühe korrastatava maaparandussüsteemi ha kohta	110,5	450,8	359,5	X
Kulum aastas määraga 4% (eeldatav minimaalne), eurot/ha	4,42	18,03	14,38	X
Kulum aastas määraga 6% (eeldatav keskmine), eurot/ha	6,63	27,05	21,57	X
Kulum aastas määraga 8% (eeldatav maksimaalne), eurot/ha	8,84	36,06	28,76	X

Investeeringute põhivaralise arvestuse osas tekivad ebavõrdsed konkurentsitingimised toetust saanud ettevõtjatele. Võrdse amortisatsioonimäära kehtestamine ei taga majanduslikku konkurentsitingimuste võrdsustumist.

Majanduslikult võrdsed tingimused oleks tagatud ettevõtjatele sellises olukorras, kus toetuse määr ei oleks seotud juriidilise vormi, vaid investeeringu iseloomuga või oleks kehtestatud kõigile juriidilistele vormidele võrdne toetuse protsent.

Investeeringute hooldamise kulukus sõltub investeeringu iseloomust. Eeldusel, et investeeringut hooldatakse mõistliku tihedusega, tagab maaparandusehitiste ja rajatiste rekonstrueerimine ja

ehitamine olukorra, kus uus rekonstrueerimisvajadus tekib olenevalt hooldustasemest 30-40 aasta pärast. Rajatiste uuendamine võib kulusid nõuda juba kahe aasta pärast.

Püsihindaja soovib teostada täiendavat analüüsi meetme 1.8 raames elluviidud rajatiste uuendamise osas, et hinnata nende uuendusvajaduse kiirust ning sellest lähtuvalt toetuse kasutamise pikaajalisuse mõjusust (nt Põllumajandusameti poolne analüüs).

5. MAAPARANDUSÜHISTUTE INVESTEERINGUTE ELLUVIIMINE

MPÜ-de omavaheliseks võrdlemiseks ning jätkusuutlikkuse näitajate vajaduse sissetoomiseks võtame aluseks kolme taotlusvooru toetuse saajatest maaparandusühistute finantsseisu 2008. ja 2009. aastal ning analüüsime MPÜ-de investeeringute teostamise aktiivsust.

Määratud toetuse saajaid oli kolmes taotlusvoorus kokku 82 MPÜ-d. Seisuga 31.12.2010 on väljamakseid tehtud 68 MPÜ-le (lisa 1). MPÜ-de 27 taotlust on täielikult (investeeringud lõpetatud) välja makstud, mis moodustab toetust saanud MPÜ-st 33%. MPÜ-le määratud toetuse summast (20,7 mln eurot) on täielikult teostatud investeeringute eest väljamakseid tehtud 4,36 mln eurot ehk 21%. Kokku on väljamakseid MPÜ-le tehtud 12,35 mln eurot, mis moodustab 60% määratud toetusest.

Edukamate investeeringute elluviijate (100% investeeringut teostatud) keskmine taotletav toetus on teiste väljamaksegruppidega võrreldes kõige väiksem. Seega kiiremini teostavad investeeringuid väiksema investeeringuga MPÜ-d.

Finanšnäitajate seisukohalt mõjutab investeerimine nii bilansimahtu kui ka kohustuste kasvu. Pärast lõplikku väljamaksmist väheneb nii bilansimaht kui ka kohustused. Enamjaolt puuduvad MPÜ-del varad ja kohustused enne taotluse esitamist (2007), mistõttu ei ole võimalik välja tuua MPÜ-de investeeringule eelneva perioodi majanduslikku olukorda ja seeläbi seoseid edukama investeeringu teostamisel.

Olukorras, kus I taotlusvooru MPÜ-le määratud toetusest 6,06 mln eurot on väljamakstud 6,0 mln eurot ehk ligi 100%, II taotlusvooru määratud 7,02 mln eurost on välja makstud 5,2 mln eurot ehk 74% ja III taotlusvooru määratud 7,64 mln eurost on väljamakseid 1,15 mln eurot ehk 15%, on investeeringute teostamise aktiivsus eelkõige seotud investeeringu lõpptähtaja lähenemisega. Mida lähemale jõuab investeeringu lõpptähtaeg, seda suurem hulk toetuse saajaid on investeeringud ellu viinud.

Maaparandusühistute investeeringute elluviimise edukus on seotud maksetähtaja ja taotletava toetuse suurusega.

6. IV TAOTLUSVOORUGA TOIMUNUD MUUTUSED HINDAMISSÜSTEEMIS

IV taotlusvooruks viidi hindamiskriteeriumites sisse muudatused ja loodi meetme eelarvele jaotus taotlejate juriidiliste gruppide lõikes. MPÜ-dele ja mittetulunduslikud organisatsioonidele eraldati 80% jaotatavast eelarvest ja ettevõtjatele 20%. Kui kolmandas taotlusvoorus ettevõtjad kehtinud hindamissüsteemi tõttu jäid rahastusvõimalusest ilma, siis neljandaks vooruks tehtud muudatustega seonduvalt said toetuse määramise otsuse kõik nõuetele vastavaks tunnistatud ettevõtjate taotlused. Kokku esitati IV taotlusvooru 78 taotlust. MPÜ-de poolt 56 ja ettevõtjate poolt 22 taotlust. IV taotlusvooru tulemusena määrati toetus 28 ehk 50% MPÜ-dest ja 11 äriühingule 12-st ning kümnest FIE-st kaheksale. Sihttaseme täitmiseks vajalikust 86 projektist on täitmata 39.

Järgnevalt vaatleme toetust saanud ja mittedaanud MPÜ-de erinevusi. Kokku määrati toetust 6,29 mln eurot MPÜ-dele, millega planeeritakse korrastada 8 495,2 ha maaparandussüsteemi. Mittemääratud taotluste toetuse summa 5,81 mln alusel oleks MPÜ-d investeerinud 4 861,5 ha maaparandussüsteemide korrastamiseks. Keskmiselt on toetust saanud MPÜ-d investeerimas 100 tuhande euro toetusega 135 ha ulatuses. Mittemääratudel on samaks näitajaks 83,7 ha. Samas on mittedaanajate hulgas ligikaudu kümme maaparandussüsteemi rekonstrueerivat ja ehitavat MPÜ-d, kes kokku 1,23 mln euroga investeeriksid 1 914 ha maaparandussüsteemi. Seega 100 tuhande euro toetuse kohta 155,6 ha maaparandussüsteemi pinda.

IV taotlusvooru MPÜ-de põhine hindamissüsteem ei ole piisav, et aidata kaasa korrastatava maaparandussüsteemi sihttaseme täitmisele. Soovitame lisada kriteeriumi, mis tagaks eelistuse neile MPÜ-dele, kes kasutavad toetust säästlikumalt korrastatava maaparandussüsteemi hektari kohta.

Äriühingust 11 toetuse saajale määrati 0,92 mln eurot toetust, millega planeeritakse korrastada 1 128,8 ha maaparandussüsteeme. Seega 100 tuhande euro toetuse kohta 122,7 ha. Kõigist toetuse saajatest ei investeerinud maaparandussüsteemi vaid kolm füüsilisest isikust ettevõtjat, kellele määrati kokku toetust 23 245 eurot. Kaheksa füüsilisest isikust ettevõtjat on valmis korrastama 0,44 mln euroga 409,5 ha ehk 100 tuhande euro toetuse kohta 93,0 ha. Neljandas voorus toetust saanud 19 ettevõtja hulgas kokku oli vaid seitse ettevõtjat, kes on valmis investeerima 0,55 mln euroga 1158,5 ha maaparandussüsteemidesse ehk 100 tuhande euro toetuse kohta 210,6 ha. Ülejäänute vastavaks tulemuseks oli 100 tuhande euro toetuse kohta 46,8 ha..

Eelarve jaotus ettevõtjate ja mittetulundusühingute vahel ei andnud neljandas taotlusvoorus veel väga head tulemust, kuna teise ja kolmanda vooru 26-st maaparandussüsteemi investeerida soovinud toetust mittedaanud ettevõtjast esitas neljandasse vooru oma taotuse vaid kuus (kes soovisid investeerida maaparandussüsteemi korrastamiseks). Seega ettevõtjana toetuse taotluse esitamisest loobus 77% mittedaanajat. Püsihindaja tuvastas ka kaks juhtumit, kus toetust mittedaanud ja uut taotlust mitte esitanud ettevõtja kuulus neljandas voorus uue maaparandusühingu liikmeskonda.

Seega eelarve jaotus olukorras, kus näiteks ettevõtjad soovivad investeerida vaid erateedesse ei taga meetme soovitud maaparandussüsteemi sihttaseme täitumist.

Eeltoodust tuginevalt soovitame hindamissüsteemi muutust selliselt, et tagatud oleks eeskätt toetuse säästlik kasutamine ning seeläbi korrastatava maaparandussüsteemide pindala piisav suurenemine.

7. ETTEPANEKUD HINDAMISSÜSTEEMI PARENDAMISEKS

Juhime tähelepanu, et käesolevas uuringus antud soovitusel puudutavad vaid V taotlusvooru mõjususe tagamiseks antavaid soovitusi. Nimetatavad soovitusel baseeruvad kõigi eelpool peatükkides toodud soovitusel ja lisaks lähtutakse lihtsustamise põhimõttest.

1. Taotlejate jaotus gruppideks

Võib jätkata IV taotlusvooruks sisse viidud muudatust, mille kohaselt MPÜ-d ja ettevõtjad moodustavad eraldi paremusjärjestuse.

2. Projektide jaotus

Hindamisel on soovitatav jagada projektid kaheks grupiks:

1. Investeeringud maaparandussüsteemi korrastamiseks, st valdav osa investeeringust on seotud maaparandussüsteemi kuuluva prioriteetse osa ehitamise ja rekonstrueerimisega. Maaparandussüsteemi põhiosadeks (prioriteetseteks osadeks) loetakse peatükis 3 toodud nimekirja;
2. Investeeringud muudesse tegevustesse ja maaparandussüsteemi hulka kuuluvate rajatiste, masinate ja seadmete kulud (vähem prioriteetsed osad) ja samuti maaparandussüsteemi korrastamiseks uuendamistegevusena (valdav osa investeeringust).

Punktisüsteemiga eelistatakse esimese investeeringuvaldkonnaga seotud projekte. Soovituslik hindepunktide ülekaal esimesele valdkonnale on $\frac{2}{3}$. Punktide osakaal kogusummast 30%.

3. Investeeringute kuluefektiivsus

Projektide jaotuse järgselt arvestatakse omavaheliseks võrdlemiseks taotletavat toetuse summat korrastatava maaparandussüsteemi hektari kohta või tegevuste kogukulu (projektide 2. jaotuse korral). Esimesel juhul jagatakse projektis toodud kõigi objektide taotletav toetus kokku projektis planeeritud korrastatava maaparandussüsteemi pindalaga. Kõige kõrgema positsiooni saavad need, kelle antud tulemus on väiksem. Teisel juhul on eelistatud projektid, kus kogusumma on väiksem. Ühtlasi tagaks selline hindamissüsteem ka võimaluse taotlusi enne hinnata ning alles seejärel teostada vastavaks tunnistamist. Punktide osakaal 30%

4. Lisapunktid avalike huvide arvestamise seiskohalt

Olemasolev hindepunktide süsteem muutmist ei vaja. Punktide osakaaluks arvestada 20%.

5. Lisapunktid majandustegevuse eest

Jätkata punktide andmist ettevõtjatele põllumajandusliku ja metsamajandusliku müügitulu osakaalu eest. Soovitame võtta kasutusele põhivara osakaalu näitaja bilansimahust ning suurendada müügitulu hindepunktide osakaalu. Lisaks anda võrdselt ja rohkem punkte 19 000 – 191 000 eurot aastas müügitulu teenivatele ettevõtjatele. Tegemist on müügitulult peretalude ja väiksemate ettevõtjatega, kes vajavad konkurentsivõime tagamiseks tuge. Müügitulult väiksemad ettevõtjad ei ole võimelised maaparanduslikke investeeringuid teostama ja kiirema arengu tagamiseks on otstarbekam soetada täiendavat kõrgema viljelusväärtusega maad. Eelpool kirjeldatud prioriteetsust arvesse võttes tuleks punktide osakaaluks arvestada vähemalt 20%.

Majandustegevust rõhutavaid hindepunkte ülekaalukalt ja suure arvuliselt ei soovita püsihindaja kasutada, kuna administratiivselt suurendavad menetlemise aega ja ei ole otstarbekad maaparanduslike investeeringute otsest iseloomu arvestades. Investeeringud on küllaltki suure maksumusega, pika tasuvusajaga (nii põllu- kui metsamajanduses) ning maa ei pruugi olla külvikorras universaalselt kasutatav. Toetuse vajadust iseloomustab kõige rohkem maaparandussüsteemi pindala kogu ettevõtte kasutada olevast pindalast ja seda asjaolu tuleks kaaluda hindamises. Püsihindaja ei rõhuta seda kuna ei ole veendunud maakasutuse olukorra üle ja võimaliku administreerimise lihtsuses.

6. Võrdsete hindepunktide jaotamine

Eelarvepiirile jäävate võrdsete hindepunktidega taotluste omavaheliseks hindamiseks soovitame järgmiseid kriteeriumeid:

- 1) Eelistatakse ettevõtjaid, kelle maaparandussüsteemi pindala on suurem kogu kasutatava või toetusõigusliku maa kohta;
- 2) eelistatakse ettevõtjaid, kellel on suurem müügitulu kasutatava maa kohta;
- 3) eelistatakse suurema põhivara osakaaluga ettevõtjaid;

KOKKUVÕTE

Meetme sihtgrupi moodustavad maaparandusühistud, metsandusühingud, erametsaomanikud, põllumajandustootjad ja mittetulundusühingud. Enim taotlusi on esitatud maaparandusühistute poolt – 186 taotlust, mis moodustab taotluste arvust 56%. Põllumajandustootjad ja metsaomanikud, kes tegutsevad juriidiliste vormidena nagu aktsiaselts, osühing, tulundusühistu, esitasid kokku nelja taotlusvooruga 131 taotlust (40%). Enim esinev ettevõtluvorm taotlejaskonnas oli füüsilisest isikust ettevõtja. Metsaühistuid ja mittetulundusühinguid, mis ei olnud maaparandusühistud, oli kokku 15 (4%). 184 heakskiidetud taotlusest olid maaparandusühenduste taotlusi 108 ehk 58% ja mittetulunduslike ühenduste taotlusi 4 ehk 2% toetust saanud taotluste arvust. Ettevõtjate taotlusi oli kokku 72, moodustades 39%. Taotlusvoorude võrdluses on nimetatud näitaja alates esimesest taotlusvoorust olnud 94%, 55% ja 56%. II ja III taotlusvooruga juriidiliste gruppide võrdlemisel taotlemise ja heakskiitmise osatähtsuste kaudu leiame, et maaparandusühistud on olemasolevas hindamissüsteemis eelistatud olukorras.

Meetme sihttasemete täituvuse analüüsimisel selgus, et IV taotlusvooruks oli täitamata oluline osa projektide arvu ja investeeringute mahu sihttasemest. Seirekomisjoni poolt tehtud otsusega eraldati lisavahendeid meetmele 6,39 mln eurot ja planeeritud sihttasemed projektide arvu ja investeeringute mahu osas tõenäoliselt täidetakse. III taotlusvooruga lõpuks on täidetud sihttasemed teede ja keskkonnanarajatiste osas. Kõige väiksem täituvus on maaparandussüsteemi pindala osas (35%).

Analüüsist selgus, et kõige efektiivsemad toetuse kasutajad oleks toetust mittesaanud ettevõtjad, kes suudaksid 100 tuhande eurose toetuse summa kaasabil investeerida ligikaudu 7 korda suuremasse maaparandussüsteemi pindalasse kui maaparandusühistud. Samas IV taotlusvoorus kehtinud meetme määrus, mis jagas eelarve ettevõtjate (20% eelarvest) ja mittetulunduslike organisatsioonide (80% eelarvest) vahel, tagas kõigi vastavaks tunnistatud ettevõtjate taotluste rahuldamise. Kuid II ja III taotlusvooru negatiivse toetuse otsusega ettevõtjatest oli suurem osa IV taotlusvooruks toetuse taotlemisest loobunud. Seega toetust said taotlemise seisukohalt uued ettevõtted.

IV taotlusvoor suurendas ettevõtjate osakaalu toetuse saajate hulgas. Varasemates voorudes toetust mittesaanud ettevõtjatest 77% ei tulnud uuesti toetust taotlema. Tuvastati ka olukord, kus kaks ettevõtjat kuulusid uude IV taotlusvoorus taotlenud maaparandusühistusse. Järgnevas taotlusvoorus soovitame eelistada neid, kes on toetuse kasutamisel maaparandussüsteemi ühe hektari kohta kõige kuluefektiivsemad.

Hinnates investeeringute kasutamise seotud amortisatsiooni toetust saavatel ettevõtjatel ning ettevõtjatel, kes on kasusaajad läbi MPÜ-de, tekib ebavõrdne majandusarvestus. Toetust otseselt saanud ettevõtjatel on amortisatsioonikulu 4,5 korda kõrgem kasusaavate ettevõtjate amortisatsioonikulust.

Ettevõtjate omavahelise hindamise loomiseks analüüsisime põhitegevusala, põhivara, müügitulu, omakapitali ja võlakordaja suurust. Analüüsist tulenevalt soovitame järgmisi eelistuskriteeriumeid:

- 1) Jätkata põllumajandusliku ja metsamajandusliku müügitulu osakaalu hindamist;
- 2) põhivara osakaalu näitaja bilansimahust ning suurendada müügitulu hindepunktide osakaalu;
- 3) omab/kasutab suuremat põllumajandusmaad või metsamaad (põllumaa osa on võimalik efektiivselt kontrollida läbi toetusõigusliku pinna PRIA registri alusel või kaaluda teisi variante);
- 4) maaparandussüsteemi pindala on suurem kogu kasutatava või toetusõigusliku maa kohta;
- 5) suurim müügitulu omandis või õiguslikul alusel kasutuses oleva põllu- ja/või metsamaa kohta;

Maaparandusühistute majandusnäitajate ja investeeringute elluviimise intensiivsuse analüüsimisel selgus, et investeeringute kiirem elluviimine sõltub investeeringu suurusest ja lähenevast maksetähtajast. Kiiremini viivad investeeringuid ellu keskmiselt väiksema investeeringu mahuga MPÜ-d. Maaparandusühistel puudub üldjuhul enne taotluse esitamist majandustegevus (varad, tulud, kohustused), mis tekivad alles investeeringute teostamisel. Seega ei sõltu investeeringute elluviimine maaparandusühistute eelnevast tegevusest ning majandusnäitajate seadmine hindamiskriteeriumina ei ole mõeldav.

Peatükis 7 on antud ka soovituslik hindamissüsteemi ülesehitus, mis kehtiks vaid V taotlusvoorus ning aitaks efektiivselt kaasa maaparandussüsteemis pindala sihttasemetete täitmisele.

LISAD

Lisa 1. Maaparandusühistute jagunemine toetuse väljamaksmise alusel

	Toetuse saajate arv	Määratud toetus, mln eurot	Keskmine määratud toetus, mln eurot	Andmed olemas 2008. aasta bilansimahu ja kohustuste kohta, arv	Andmed olemas 2009. aasta bilansimahu ja kohustuste kohta, arv	2008. a keskmine bilansimaht, mln eurot	2008. a keskmine kohustuste summa, mln eurot	2009. a keskmine bilansimaht, mln eurot	2009. a keskmine kohustuste summa, mln eurot
Väljamaksed puuduvad	14	2,50	0,18	2	8	-	-	0,01	0,01
Väljamakstud 4-32% ehk kuni 1/3	10	2,89	0,29	4	7	0,007	0,007	0,03	0,03
Väljamakstud 34-65% ehk kuni 2/3	13	5,23	0,40	10	13	0,08	0,09	0,15	0,15
Väljamakstud 70-99% üle 2/3	18	5,73	0,32	17	17	0,15	0,10	0,21	0,12
Väljamakseid 100%	27	4,36	0,16	23	26	0,08	0,08	0,11	0,11
Mittemääratud	10	x	x	1	2	x	x	0,001	0,001